

Dagsins tekstur

Fjórða sunnudag eftir páska

Kollekt. Latum okkum øll biðja:

Harra vár Guð, himmalski faðir! Tú, sum við syni tínum hevur sent okkum talsmannin, heilaga anda tín, sum skal samføra heimin um synd og rættvísi og dóm og vegleiða okkum til allan sannleikan, vær biðjum teg: upplýs tú hjertu okkara, so at vit viðkenna okkum syndir okkara og við trúnni á Krist koma til hina ævigu rættvísi og í ein og hvørji neyð og freisting okkara halda fast við ta troyst, at Kristus er harri yvir djøvli og deyða og øllum lutum, og at hann av náði síni vil bjarga okkum frá øllum illum, so at vit kunnu verða sæl um ævir fyrri son tín, Jesus Krist, váran harra, sum við tær livir og ræður í einleika heilaga andans, ein sannur Guð um aldur og ævir allar! Amen.

Epistulin skrivur Paulus ápostul í seinna brævi sínnum til Korintmanna, 5. kap. 14. v. og út.

Tí at kærleiki Krists valdar okkum, við tað at vit hava hildið hetta: Ein er deyður fyrri allar, tí eru teir allir deyðir; og hann er deyður fyrri allar, fyrri at teir, sum liva, ikki longur skulu liva fyrri sær sjálvum, men fyrri honum, sum fyrri teir er deyður og upprisinn. Tí meta vit tað her eftir ongan eftir holdinum; ja, um vit so eftir holdinum hava kent Krist, tá kenna vit hann nú ikki longur soleiðis. Tí, um onkur er í Kristi, er hann nýggjur skapningur; hitt gamla er farið, sí, tað er verið nýtt! Men alt er frá Guði, sum gjørdi okkum sáttar við seg við Kristi og gav okkum sáttargerðartenastuna; við tað at tað var Guð, sum í Kristi gjørdi heimin sáttan við seg, og hann tilrokna teimum ikki misgerðir teirra, og hevur lagt orðið um sáttargerðina niður í okkum. Vit eru tí sendiboð í Kristi stað, sum var tað Guð, ið áminti við okkum. Vit biðja í Kristi stað: Verðið sátt við Guð! Tann, sum ikki visti um synd, gjørdi hann til synd okkara vegna, fyrri at vit skulu verða Guðs rættvísi í honum.

Hetta heilaga evangelið skrivur Jóhannus evangeliatur, 8. kap. 28.–36. v.

Jesus segði tá: »Tá ið tit fáa hevjað upp menniskjunonin, tá skulu tit koma at sanna, at eg eri tann, sum eg eri, og at eg geri einki av mær sjálvum, men tal hetta, soleiðis sum faðir mín hevur lært meg tað. Og tann, sum sendi meg, er við mær; ikki hevur hann latið meg vera einsamallan, tí at eg geri altíð tað, sum honum líkar«. Tá ið hann talaði hetta, trúðu mangir á hann. Jesus segði tá við teir Jødar, sum tikið høvdu við trúgv á hann: »Um tit verða verandi í orði mínum, tá eru tit av sonnum lærusveinar mínir, og tit skulu læra at kenna sannleikan, og sannleikin skal fría tykkum«. Teir svaraðu honum: »Vit eru eftirkomarar Ábrahams og hava aldri verið trælir hjá nøkrum. Hvussu kanst tú tá siga: Tit skulu verða frælsir?« Jesus svaraði teimum: »Sanniliga, sanniliga sigi eg tykkum: Hvør tann, sum ger syndina, er trælur hjá syndini. Men trælurin verður ikki verandi í húsinum um aldur og ævir; men sonurin verður verandi har um aldur og ævir. Um tí sonurin fríar tykkum, tá skulu tit verða av sonnum frælsir«.

Ruba reinsað
– væl reinsað

REINSAR ALTI

Klæði, gardinur, teppi, ruskin o.a.

Ruba

Magnus Heinasonarg. 15 - Havn - Box 1267 - Tlf. 16301

MÁLTEIGURIN

Tað henta bindiliðið

Tá ið vit seta navnørð saman við onnur navnørð, gevur málið okkum nógvar møguleikar:

- við hvørfalli eintall (landsmenn, barnsbúður, kvígukálur, dagsverk);
- við hvørfalli fleirtall (landamørk, barnamatur, fiskaloysi, Uppsalapætur, dagaskil);
- við stovni sum fyrra lið (bildekk, lógloysi, tannlækni, hælsein, trolbassi, dagløn);
- við klipi (Lorvíksfjørður, Sandvíkshjalli, Kvívíks-tummas, fiskimaður, læribók, grindamaður, Kósavirkid).

Men hesin seinasti møguleikin, at seta eitt klipi, t.e. eitt fonetiskt bindilið, inn í millum hini bæði liðini, tykist ikki vera dándur av teimum, sum seta nýggj navn á vegir og tunlar og tilfíkt.

Og ið er hetta ikki nakað nýtt. Í skinnbrævinum frá 22. august 1403 um »góðs og arvafæ« eftir Guðruna Sjúrdardóttir í Húsavík finna vit í tveimum staðum: 'Husavíks gods'. (Diplomatariur Færoense s. 36–37).

Nær málið velur hvørfall eintall ella hvørfall fleirtall er ikki nakar matematiskur spurningur. Rytma, intonatið og ljódmynstur hava størri týdning. Tað bleiv sagt um Uppsalapætur, at hann var eitt landastrok, hóast hann, sum vitiligt er, streyk um bara eitt land. Eitt hundsskinn kann færa eitt hundalív, og hundalond koma sjáldan í hundsbók, og onkur syndari hevur verið hundabardur. 'Skapur' eitur 'skapar' í hvørfalli eintali; tí eitur eitt gjørt orð 'skaldskapargreining'. Men náttúrlig, ikki-gjört orð seta líka ofta í staðin fyrri hvørfsalsending eitt klipi inn í millum tey bæði liðini: *vertskapsmaður*. Tað er ikki klókt at royna at mekanisera okkara brúk av bendingum: *Neytakonurnar fóru við mjólkarbíði til neytar*, og har vóru bæði *mjólkneyt* og *geldneyt*, og tá ið tær komu aftur um *kvöldarnar* var gott at fáa ein *mjólkso*. Hví er 'mjólkarpakki' ikki líka rætt sum 'mjólkarpakki'?

Tað er vanligt, at tá ið tað fyrra liðið í samansetingini hevur fleiri stavilsir, brúkar málið bindilið og ikki hvørfsfall. Tað eitur 'vúrkabáturin', men 'tjornvúrkabáturin'. Grundarlagið hjá undirgrundsmevndini. Hetta hevur Marjun Simonsen víst á í einari vølundirbygdari grein í »Máltingi« nr. 8/1994. Í síni færoysku mállæru kallar Lockwood hetta fonetiska klipið fyrri *composition link* (s. 40).

Hyggja vit at staðanøvnum (sum kunnu vera millum tey elstu í málinum), so siggja vit ein hóp av dønum um samanseting við bindiliði: Í Vágum rennur Sálarbót, og í Tindhólm finna vit bæði Lendingamøl og Lendingarð og Lendingarygg.

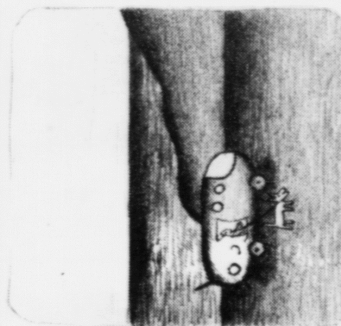
Orðið 'sigling' er kvenkyn og eitur í hvørfalli eintali 'siglingar'. Men í samansetingum verður hesin formurin ikki altíð brúktur: siglingsleið, siglingstíð. Eitt stuttligt orðaskifti um hetta essið finna vit hjá J. H. O. Djurhuus. Tá ið Janus hevði gjørt yrkingina 'Blíð byrjar lívsins siglingsferð', helt Rikard Long, at hann heldur skuldi brúki 'lagnuferð', tí 'siglings-' ikki var røtt bending. Janus spurdi Chr. Matras, sum sjálvur sigur, at hann svaraði »nakað so: nú hevur tá nýtt (tað óregluliga) siglingsferð, lat tað standa!« (J. H. O. Djurhuus: Yrkingar 1898–1948, s. 215. – Á s. 377 skrivur Janus sjálvur til Trónd Olsen um sama evni. Hann vil tá vera við, at tað er *Eros*, sum fær orðini at skifta kyn).

Tá ið klaksvíkskingar fara til Havnar, so mugu teir fyrst stríða seg um Lorvíksfjørð. So fara teir kanska inn á gólvíð hjá onkrari lorvíkskonu at vænta sær kaffi, og meðan teir biða eftir bussinum, fegnast teir um blíðskapin hjá lorvíksfólki. Fyri at sleppa til Havnar mugu teir gjøgnum Lorvíksfjall, men tá noyðast teir gjøgnum LORVÍKA R TUNNILIN. Tað stendur har, við stórum stavum. Tað ger kanska ikki so nógv, øll koma fram kortini. Spell bara, at teir, ið borað hava, ikki hava spurt onkran til ráðs. Teir kundu t.d. farið í skúlan at spurt. Lorvíksbørn høvdu þá vist svarað við ein mun: Lorvíkstunnilin! Er tað ikki eitt sindur meiningsteytt við sovrðnum blandingmønnum? Málið er ein gomul skúta, men hon skal ikki standa á beding altíð. Hetta vita bedingsmenn og onnur við neyðgari bakgrundvitan.

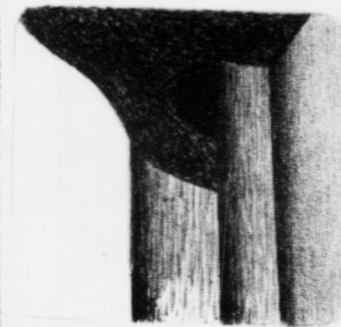
Úr Orðafari :

HVØRT AV SÍNUM

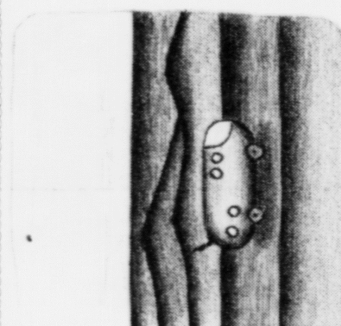
Menn eru nú yvirhøvur farnir at siga »eitt sindur av hvørjum« (<»lidt af hvert«), men á færoyskum varð altíð fyrr sagt *hvørt av sínum*.

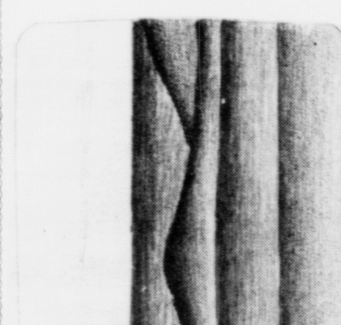
Bina spædi færan, um BoBo kundi sleppa ávum líka, og tað slapp hann. Hetta vildi hann framhald

Komin úr tunnilinum fór BoBo at goggja so

Og tunnilin var, eins ogður, tað hesta

nú hon visti, at hon var ikki einsamall

© 1994

MYNDR: TUMMAS JAKUP THOMSEN

ORÐ: PETUR JENSEN